

УДК 94:352(477)“1941/1944”
ББК 63.3(4УКР)624.8

Олексій Гончаренко

Діяльність комендатур вермахту зі створення органів місцевого управління на теренах майбутнього Райхскомісаріату “Україна” (1941 – 1942 рр.)

У статті розглядається діяльність військових комендатур вермахту у сфері створення та забезпечення діяльності органів місцевого управління.

Ключові слова: Райхскомісаріат “Україна”, орган влади, службова компетенція.

Однією з прогалин історіографії нацистського окупаційного режиму, що був встановлений в Україні, є діяльність військових комендатур вермахту у сфері налагодження завдань, пов'язаних з функціонуванням органів місцевого управління. Майже єдиним винятком зазначеної обставини є публікація П.Рекотова щодо органів управління окупаційної влади¹. Фактично, поза полем уваги дослідників опинились надто важливі проблеми забезпечення роботи органів місцевого управління, без яких окупаційний режим взагалі не зміг би повноцінно діяти, виконуючи установки вищого німецького керівництва.

Зазначимо ще одну важливу обставину, яка стосується того факту, що військова адміністрація восени 1941 та 1942 років передавала відповідні території керівництву Райхскомісаріату “Україна” (далі – РКУ), – тобто у деяких регіонах влада військових проіснувала більше року. Отже, цей аспект історії нацистського окупаційного режиму залишається майже недослідженим.

Відповідно до зазначеного, об'єктом даного дослідження є діяльність органів військової влади в окупованій Україні, предметом – взаємодія між військовими комендатурами та органами місцевої влади щодо налагодження управлінської системи на теренах, що у майбутньому увійшли до РКУ.

Органи військового управління, що постали на окупованих

територіях представляють фельд – (польові) та ортс – (місцеві) комендатури вермахту. Ці органи перебували у безпосередньому управлінні армійського тилового командування групи армій «Південь». Під управлінням фельдкомендатур перебували доволі великі окуповані території, що сягали майже обласного рівня. В управлінні ж ортскомендатур знаходилося декілька районів. Так, ФК №579 (V), яка станом на 25 липня 1941 р. дислокувалась у Луцьку, були підпорядковані ОК I/835 (V) (Ковель), ОК II/908 (V) (Броди), ОК II/909 (V) (Дубно), також охоронна дивізія №213². Фельдкомендатурам підпорядковувались інші, як військові, так і поліційні, підрозділи.

Ортскомендатури часто передислоковувались. Так, ОК II/909 (V) вже на початку 1942 р. з району Дубно була переведена до Ковеля³. ОК I/853 у м. Миколаєві вже наприкінці вересня 1941 р. була переведена до іншого місця, а відтак передавала справи ОК I/272 (V)⁴. Рівень правонаступництва між двома військовими підрозділами був досить високий. Комендатура I/272 (V) продовжувала працювати, видаючи практично ідентичні накази, що врегульовували як військові, так і цивільні справи.

Фельд- та ортскомендатури були комбінованими військово-територіальними органами окупаційного управління, до компетенції яких належали питання як військового так і господарського характеру. Серед них слід назвати: відновлення зруйнованої господарсько-виробничої інфраструктури, охорону армійського тилу та комунікацій від актів диверсій та саботажу, контроль за наявними військовими підрозділами та рухом військовослужбовців вермахту, розміщення військових частин, організацію місцевої управлінської системи, врегулювання правових відносин у середовищі місцевого населення, налагодження фіскальної системи тощо. Питання взаємодії з органами місцевого управління належали до компетенції VII (адміністративних) відділів військових комендатур.

Статус військових комендатур засвідчують накази по гарнізону Миколаєва за 1941 – 1942 р. Так, відповідно до “Пам’ятки для гарнізону Миколаєва”, військовослужбовцям наказувалось не мати близьких стосунків з місцевим населенням, оскільки це розглядалось як дії, що шкодили вермахту. Спілкування військовослужбовців з місцевим населенням могло бути виключно з причин

службової необхідності. Солдатам та офіцерам вказували, що вони перебувають у ворожій країні, а тому “принизливим є спілкування з місцевими жінками”. Військовослужбовці попереджались про необхідність дотримання довірених їм відомостей щодо можливих дій влади проти цивільного населення. За порушення встановлених приписів накладалися відповідні покарання⁵.

Керівництвом фельдкомендатур приймалися рішення про підпорядкування певних районів ортскомендатурам. Так, відповідно до наказу по місцевій комендатурі №П/348 вказувалось, що наказом польової комендатури у Ніжині від 8 січня 1942 р. Баришівська районна управа переходить у підпорядкування військової комендатури у Переяславі, яка здійснювала управління відразу кількома районами. Голова управи отримав вказівку виконати цілу низку заходів та передати статистичні матеріали у Переяславську комендатуру. Німецького коменданта цікавила інформація по 18 пунктах, серед яких: час створення органів місцевого управління та поліції; наявність виданих попереднім німецьким органом влади розпоряджень; наявність та стан шляхів сполучення; кількість колгоспів; “Чи є ще жиди в районі? На всякий випадок вказується, що вихрежування жидів суворо заборонено”. Ортскомендант пропонував звернутися за допомогою до Переяславської районної управи, оскільки її “інформує довгий час в усіх питаннях комендатура Переяслава”. У квітні 1942 р. Баришівська районна управа була підпорядкована польовій комендатурі у Яготині⁶.

З перших днів окупації місцеве населення повідомлялось про збереження попереднього законодавства, за виключенням тих нормативних актів, які приймалися органами німецького управління. У недоторканому стані залишалась і адміністративно-територіальна система. Змінювались лише назви органів місцевого управління. На місці районних, міських та сільських рад були утворені відповідні управи. У деяких регіонах з ініціативи фельдкомендатур були сформовані обласні управи, які проіснували до часу утвердження влади цивільної адміністрації РКУ.

У перших наказах, виданих місцевими комендатурами, повідомлялося про перехід певного населеного пункту під їх юрисдикцію. Цей наказ оголошувався серед німецьких військових частин та установ, що були присутні у місті. Так, у наказі № 1

від 11 вересня 1941 р., який було видано ортскомендатурою у м. Миколаїв, повідомлялося, що наказом по фельдкомендатурі № 193 саме її призначено керувати містом. У цьому ж наказі визначався порядок проведення реквізицій та конфіскацій, отримання наказів військовими частинами, що перебували у місті, встановлювався час перебування військовослужбовців на вулицях, регулювався порядок зайняття військовими частинами житла, порядок заходів щодо світломаскування, часу прийому хворих одним із міських лікарів, використання єврейських робочих команд та команд військовополонених, заборони входу на територію верфей. Таким чином, в одному наказі зазначалося відразу 9 пунктів у яких чітко і однозначно визначався порядок життя у місті. 13 вересня один із пунктів попереднього наказу, який врегульовував питання використання єврейських робочих команд, був відмінений, оскільки передбачалось, що “євреї будуть евакуйовані”⁷.

Керівники фельдкомендатур відповідними нормативними актами знайомили населення та працівників органів місцевого управління з особливостями нового порядку управління. Уявлення про зміст цих нормативних актів можна скласти на основі повідомлень фельдкомендатур, опублікованих у місцевій пресі. Так, відповідно до повідомлення однієї з фельдкомендатур, опублікованого у газеті “Тальнівський тижневик” під назвою “Порядок урядування”, цей нормативний акт складався з 28 пунктів та 4 розділів: “Порядок урядування”, “Дух урядування”, “Організація управління” та “Заклучні вказівки”.

Зазначений нормативний акт визначав основні принципи управління, серед яких слід назвати: 1. Збереження попереднього порядку організації управління, адже “Кожна раптова зміна призвела б до безвладдя”; 2. Організація співпраці з німецькою владою на основі принципу “довір’я”; 3. Здійснення фельдкомендатурою загального нагляду над діяльністю органів місцевого управління; 4. Надання прав іншим німецьким установам (“пропаганда, служба безпеки, економічне командування”) на віддання вказівок лише за своїм фахом та компетенцією; 5. Усі службовці органів місцевого управління повинні відзначатися “зразковим життям”, а у їх середовищі мав панувати дух “провідництва”⁸.

Початковий етап формування місцевих адміністрацій унаочнює також інструкція “Настанови до районного голо-

ви” польової комендатури, що дислокувалася на Вінниччині. Відповідно до цього документу, голова району призначався польовою комендатурою тимчасово. Він був відповідальним лише перед нею та “обласним управлінням”. При цьому, голова району зобов’язувався: “Проводити свою роботу, щоб в першу чергу були забезпечені інтереси німецького війська”; “[...] піклуватись за спокій і порядок в районі і знищувати всілякий саботаж або грабіжництво”. На районного керівника покладался обов’язок підібрати співробітників, за лояльність яких до німецької влади він відповідав особисто. Компетенція ж затвердження їх на посадах належала польовій комендаатурі. Голова району призначав сільських старост, які у службовому відношенні підлягали лише йому, а також мав право віддавати накази керівникам сільської поліції та зобов’язувався підтримувати зв’язки з керівниками сусідніх районів.

Інструкцією визначалися найважливіші заходи, що покладалися на районного голову. Для їх виконання він мав право залучати усе місцеве населення. До цих заходів належали: 1. Встановлення “української варті”, до участі в якій зобов’язувалися всі дорослі чоловіки віком від 18 до 50 років. Їх самовільні вчинки розглядались як саботаж. Вартова служба підпорядковувалась районному керівнику, а особовий склад не мав права на носіння зброї; 2. Негайний ремонт доріг; 3. Охорона складів та магазинів; 4. Проведення жнив; 5. Організація протиепідемічних санітарних та ветеринарних заходів; 6. Постійний контроль за санітарно-епідемічною ситуацією⁹.

Керівники військових комендатур у перші місяці окупації дозволяли місцевому населенню обирати власних представників до органів влади. Саме рішення загальних зборів мешканців сіл були офіційною підставою для призначень сільських старост, які у свою чергу затверджувалися районними управами. Проте, дуже швидко було прийнято рішення відмовитись від такого підходу при формуванні органів місцевого управління. Так, в інструкції “Про проведення особливих розпоряджень” по одній з військових комендатур було вказано на необхідність призначень українських керівників. У районах із вже існуючою місцевою владою її керівництво підлягало процедурі перевірки на предмет професійної та політичної придатності. У цій же

інструкції зазначався порядок вивішування офіційних прапорів. Військовим службовцям було наказано “перебороти сумніви у необхідності вивішування українських прапорів”. Вони мали знаходитись поряд з німецьким прапором, з тією різницею, що нацистська свастика розташовувалась на першому місці¹⁰.

Організаційна структура створених військовими комендатурами органів місцевого управління мала доволі строка-тий характер. Так, відповідно до протоколів зборів ряду сіл Баришівського району (Київська область), до однієї з сільських управ увійшло 12 осіб. Сільський староста одночасно обирався членом відповідної районної ланки управління. Аналогічні тенденції проявлялися і в інших населених пунктах цього району. Так, відповідно до протоколу зборів мешканців села Волошинівки від 29 жовтня 1941 р., до управи було обрано 5 осіб, а також створено секції: земельну, благоустрою, розподільчу та санітарну¹¹.

Створені під керівництвом польових комендатур органи місцевого управління мали різну організаційну структуру. Наприклад, на Волині у серпні 1941 р. передбачалось створення районних управ у складі загального, фінансового та сільськогосподарського відділів. Але від цих планів довелось відмовитись. Міські та районні управи отримали більш складну внутрішню структуру. Так, Запорізька районна управа (Нове місто) мала у своєму складі такі відділи: загальний, поліцейний (допоміжна поліція та пожежна охорона), фінансовий, житловий, будівельний, теплових мереж, торгівельний, транспортний¹². У структуру Запорізької міської управи входили відділи: загальний (разом із Загсом та консультаційним бюро), адміністративно-господарський, фінансовий, міського господарства, соціального забезпечення, охорони здоров'я, ветеринарний, торговий, промисловий, сільськогосподарський, транспортний, будівельний, народної освіти, житловий підвідділ, підвідділ міських підприємств.

Окреме місце у структурі Запорізької міської управи займала поліція з 30 працівниками, серед яких: начальник поліції та його заступник, начальник політичного та кримінального відділів із відповідними слідчими, начальник паспортного столу з паспортистами. У штатному розписі управи називається й допоміжна

поліція з 200 поліцаями, 16 осіб з яких займали керівні посади.

Поліційним органом вважалася і пожежна охорона Запоріжжя з 47 працівниками. Усього в поліційних органах цього міста знаходилося 247 осіб¹³.

Для управління підлеглими місцевими адміністративними органами влади, військовими комендантами видавалися накази та розпорядження. При цьому, видавалися як акти індивідуального рівня, так і нормативні документи, що відразу охоплювали ряд питань, розв'язанням яких займалися районні та сільські управи. Ці розпорядження виготовлялись типографським способом та перекладались на українську мову. Так, польовою комендатурою №679, що дислокувалася в Запоріжжі, було видано низку постанов, кожна з яких врегульовувала кілька проблем. У постанові № 7-42 від 27 квітня 1942 р. регулювалися наступні питання: “1. Постанова про ремісництво; 2. Про ненімецькі фільми; 3. Забезпечення утриманців загиблих та тих, що втратили працездатність у боротьбі з партизанами; 4. Право районних шефів та посадників на оштрафування за порушення порядку; 5. Обов'язки відмічатися і нагляд за новоприбулими; 6. Нагляд за могилами німецьких бійців; 7. Вбирання падла; 8. Про одруження; 9. Школи; 10. Користування профілірованими ґрунтовими дорогами; 11. Бувші червоноармійці; 12. Дозвіл на рух через кордон; 13. Виплата видатків, витрачених в службових поїздках, службовцям українських самоуправлінь; 14. Плата за користування цивільними кіньми і машинами; 15. Страхування на випадок хвороби; 16. Забезпечення сімей робітників, завербованих на роботу до Німеччини і т.д.”¹⁴.

Військові коменданти проводили регулярні службові наради з сільськими старостами та керівниками місцевих поліційних підрозділів. На одній з таких нарад військовий комендант звернувся до присутніх з такими словами: “Я вітаю Вас усіх, як представник збройних сил Німеччини і вимагаю від Вас вірності та чесного співробітництва на добробут українського народу. Ми знаємо, що Ви з Німеччиною не хотіли війни, й до цього були примушені. Ви були пригноблені під ярмом радянського панування. Панував жажливий червоний терор, обдурювання, невиконання своїх обіцянок, пану-

вали вбивства та заслання багатьох українських громадян". Після такої вступної частини він сформулював вимоги, що поставали перед сільськими старостами та поліційними службами: арешт та повідомлення про комісарів, співробітників НКВС, комуністів, "які ще проводять агітацію проти збройних сил Німеччини", арешт партизан та підозрілих осіб, облік євреїв. Майже всі наступні вимоги супроводжувалися нагадуванням про покарання – розстріл. Військовий комендант нагадав і про вимоги до місцевих управлінців та керівників поліції: "Вимагаємо від кожного старости та нач. поліції, щоб вони були самими порядними, відданими і чесними громадянами села. Особистим рахункам між старостами й населенням не повинно бути місця"¹⁵.

У окремих районах відповідні документи, прийняті військовими комендатурами та районними управами, друкувалися в офіційних збірниках, наприклад, "Бюлетені розпоряджень ортскомендатури м. Переяслава та Переяславської Районової управи" (січень – липень 1942 р.)¹⁶.

Місцеві органи влади перебували під повним контролем військових комендатур. Так, у наказі по охоронній дивізії, розквартированій у Луцьку від 10 липня 1941 р. вказувалося на необхідності перевірки листівок та відозв прийнятих українськими органами влади. Перевірка здійснювалась через VII відділ військової комендатури. Разом з тим, ці заходи із вилучення відповідних документів мали проводитись обережно, з тим, щоб не викликати занепокоєння у місцевого населення¹⁷.

Однією з важливих проблем, яку спробували розв'язати сільські управи, стало повернення майна, відібраного у свій час радянською владою. Так, на засіданні Баришівської сільської управи, що відбулося 12 жовтня 1941 р., було розглянуто 25 відповідних заяв, які стосувалися повернення будинків. Сільська управа обґрунтувала своє позитивне рішення вказівками військової комендатури, зазначивши: "До виходу відповідного закону про власність, повернути у тимчасове користування будівлі житлові і надвірні, що їх було відібрано колишньою радянською владою у громадян села Баришівки"¹⁸. До подібних заходів органів місцевого управління німецькі керівники ставились негативно. Досить швидко комендатурами було видано розпоряджен-

ня, відповідно до яких повернення майна колишнім власникам суворо заборонялось. Населенню, яке у свій час постраждало від дій радянської влади, було дано обіцянку розв'язати цю проблему у майбутньому, після прийняття відповідного закону¹⁹.

Значна увага приділялася поверненню пограбованого місцевим населенням майна колишніх радянських організацій та установ, а також громадян, що евакуювалися. Це майно оголошувалось державною власністю і підлягало негайному поверненню встановленим німецьким командуванням органам місцевого управління. “Наказується всім, хто в цей час має в своєму користуванні неприналежне йому майно, незалежно від того, в який спосіб це майно дісталось до теперішнього користувача, – подати на протязі 10 днів до Міського Самоврядування список всього бувшого безхозяйного майна, що є тепер в тимчасовому користуванні”, – зазначалося в обов'язковій постанові фельдкомендатури. Особи, які добровільно здавали майно, звільнялися від покарання, а ті, хто не бажав добровільно повернути награбоване, оголошувались грабіжниками і підлягали суворому покаранню. Усім “чесним громадянам”, які володіли інформацією про майно, що перебувало в незаконному користуванні, пропонувалось повідомити про це органам влади. Постанова вступала в силу з дня її оголошення²⁰. Майно, що належало радянським органам управління та армії, оголошувалось власністю “Німецької Армії, бо тільки вона звільнила Україну від кривавої більшовицької влади”. Було названо і конкретний вид “суворого покарання” – “буде розстріляний”²¹.

Службові відносини між керівниками районного управління та підлеглими їм сільськими старостами також розв'язувалися військовими комендатурами. Так, відповідно до наказу № 22 по Підвисоцькій районній управі від 16 грудня 1941 р., було знято з посади голову Нерубайлівської сільської управи, за те, що він не лише зірвав майже всі сільськогосподарські роботи, а й не забезпечив виконання планових показників по заготівлі молока та картоплі. Як обтяжуюча обставина визначалася поведінка сільського старости, який “займався частою п'янкою, грубим поводженням з населенням і мав місце факт з боку п. Сірацького бійки жінок”. Усі матеріали справи на сільського голову були направлені до військової комендатури²².

Військове командування, поза органами місцевого управління, приймало рішення щодо накладання адміністративних покарань на місцеве населення за вчинені ним дрібні правопорушення. Так, право накладати штрафи за порушення трудової дисципліни реалізовувалося військовими комендатурами, до яких зверталось місцеве керівництво. “Ви обвинувачені районним керівництвом у Ківерцях за те, що порушили опубліковане німецькою військовою владою положення про найвищі ціни”, – таке рішення прийняв фельдкомендант у Луцьку. На громадянина, який отримав вищу ніж було передбачено ціну за помол зерна, було накладено штраф у розмірі 100 крб. У разі несплати коштів передбачався арешт строком на 5 діб. Апеляція щодо прийнятого рішення не приймалася²³.

На сільських старост та відповідні поліційні органи покладался обов’язок охорони телефонних ліній зв’язку. Сільські старости несли особисту відповідальність за організацію їх охорони та збереження від псування.

Військові комендатури приділяли значну увагу утриманню шляхів сполучення у належному вигляді, оскільки вони призначалася для проходження військового транспорту та обозів. Сільські старости зобов’язувалися у зимову пору року систематично очищати автомобільні дороги від снігових заметів, для чого їм дозволялося залучати усе наявне місцеве населення. Особи, які ухилялися від роботи, підлягали покаранню “за законами військового часу”. Невдовзі було пояснено і вид покарання – “направлення до лагерів”²⁴.

Польовими комендатурами віддавалися накази про обов’язкове та неухильне виконання наказів і розпоряджень органів місцевого управління. “Урядовці – ледарі в подальшому притягуватимуться до відповідальності”, – у такому стилі конкретизувалися вказівки керівників польових комендатур²⁵.

Завдання боротьби з партизанським рухом, диверсіями, охорони залізничних колій покладалися на місцеве населення. Так, відповідно до наказу по ортскомендатурі №1/567, у березні 1942 р. сільському населенню Синельниківського району було наказано охороняти залізничну колію від можливих диверсій. Охорона мала здійснюватися цілодобово. Зброя “охоронцям” не видавалася. Охоронний пост складався з 3 осіб, які

спостерігали за 1 км залізниці. На лівому рукаві вони мали носити білу пов'язку з печаткою сільської управи. Графіки зміни постів розробляв староста. Цей графік направлявся в ортско-мендатуру. Якщо на території посту усе ж вчинялася диверсія, то увесь склад "охоронців" мав бути повішений²⁶.

Отже, VII відділами військових комендатур вермахту з перших днів окупації проводився комплекс заходів щодо організації та забезпечення діяльності органів місцевого управління, представлених районними, міськими (районними у містах) та сільськими управами. Їх керівники спочатку обирались місцевим населенням, проте з часом військові управлінці відмовились від подібних заходів.

Організаційна структура створених органів місцевого управління була доволі строкатою та неоднаковою у різних регіонах України, що є свідченням високого ступеню самостійності та ініціативності у діяльності керівників військових комендатур.

Перебуваючи під повним контролем німецьких управлінців, керівники органів місцевого управління виконували їх накази та розпорядження, реалізуючи при цьому окупаційну політику щодо населення України та її потенціалу.

Примітки:

¹ Рекотов П. Органи управління на окупованій території України (1941-1944) / П. Рекотов // Укр. іст. журн. – 1997. – № 3. – С. 90 – 101.

² Державний архів Волинської області (далі – ДАВО). – Ф.Р-1. – Оп. 1. – Спр. 3. – Арк. 8 – 12.

³ ДАВО. – Ф.Р-1. – Оп. 1. – Спр. 1. – Арк. 1.

⁴ Державний архів Миколаївської області (далі – ДАМО). – Ф.Р-1432. – Оп. 1. – Спр. 1. – Арк. 11.

⁵ Там же – Арк. 47.

⁶ Державний архів Київської області (далі – ДАКО). – Ф.Р-2418. – Оп. 1. – Спр. 13. – Арк. 1, 5, 58 – 60.

⁷ ДАМО. – Ф.Р-1432. – Оп. 1. – Спр. 1. – Арк. 1, 2.

⁸ Державний архів Черкаської області (далі – ДАЧО). – Ф.Р-2400. – Оп. 1. – Спр. 1. – Арк. 1 – 5.

⁹ Державний архів Вінницької області. – Ф.Р-1311. – Оп. 1. – Спр. 9. – Арк. 9.

- ¹⁰ ДАВО. – Ф.Р-1. – Оп. 1. – Спр. 3. – Арк. 2.
¹¹ ДАКО. – Ф.Р-2418. – Оп. 1. – Спр. 1. – Арк. 16, 19.
¹² Державний архів Запорізької області (далі – ДАЗО). – Ф.Р-1433. – Оп. 3. – Спр. 1. – Арк. 31 – 33.
¹³ Там же – Арк. 34 – 37.
¹⁴ Там же – Арк. 19, 20.
¹⁵ ДАКО. – Ф.Р-2418. – Оп. 1. – Спр. 3. – Арк. 1, 2.
¹⁶ ДАКО. – Ф.Р-2539. – Оп. 1. – Спр. 4. – Арк. 17 – 19.
¹⁷ ДАВО. – Ф.Р-1. – Оп. 1. – Спр. 3. – Арк. 1.
¹⁸ ДАКО. – Ф.Р-2418. – Оп. 1. – Спр. 1. – Арк. 7.
¹⁹ Державний архів Полтавської області (далі – ДАПО). – Ф.Р8676. – Оп. 2. – Спр.86. – Арк. 1.
²⁰ Державний архів Вінницької області. – Ф.Р-1312. – Оп. 1. – Спр. 1333. – Арк. 1.
²¹ ДАПО. – Ф.Р-8676. – Оп. 2. – Спр. 69. – Арк. 1.
²² Державний архів Кіровоградської області. – Ф.Р-2734. – Оп.1. – Спр. 7. – Арк. 7.
²³ ДАВО. – Ф.Р-2. – Оп. 1. – Спр. 17. – Арк. 3.
²⁴ ДАПО. – Ф.Р-2795. – Оп. 1. – Спр. 1. – Арк. 44, 45, 69.
²⁵ ДАЗО. – Ф.Р-1433. – Оп. 3. – Спр. 1. – Арк. 5.
²⁶ Державний архів Дніпропетровської області. – Ф.Р-2567. – Оп. 1. – Спр. 1. – Арк. 123.

Olexiy Goncharenko

Activity of commandant's headquarters of вермахту is from creation of organs of local government on the walks of life of the future of Raykhskomisariatu “Ukraine” (1941 -1942)

In the article activity of soldiery commandant's headquarters of вермахту is examined in the field of creation and providing of activity of organs of local government.

Key words: *Reychskommissariat «Ukraine», gebietskomissarait, official jurisdiction.*

Надійшла до редколегії 01.10.2010.